

Marina Carr

PORCIE COUGHLANOVÁ

Ani andělé nezpívají vždycky čistě.

Překlad: Olga Bártová

režie: Václav Klemens

scéna a kostýmy: Marta Roszkopfová

hudba: Nikos Engonidis

dramaturgie: Tomáš Vůjtek

Hrají: Lucie Finková, Miroslava Georgievová, Dušan Škubal, Marek Cisovský, Albert Čuba, Dana Fialková, Alena Sasínová-Polarczyk, Vladislav Georgiev, Kostas Zerdaloglu j.h., Zdena Przebindová j.h.

Marina Carr (1964) si jako dramatička získala světovou proslulost trojicí her z irského vnitrozemí Maja (The Mai, 1995), Portia Coughlan (1996) a U Kočičí bažiny (By the Bog of Cats, 1998). Jejich děj se odehrává v přesně vymezených reáliích hrabství Offaly, což je kraj, který autorka důvěrně zná, neboť v něm vyrůstala. Spletité rodinné vztahy, které stojí v pozadí dramatického konfliktu, staví ženské hrdinky (či spíše anti-hrdinky) do role společenských outsiderů, zároveň však lze v jejich osudech objevit překvapivé shody s osudy hrdinek antických dramát. Tragičnost her je vyvažována humorem (byť velmi drsným) a v mistrovsky napsaných dialozích se střídá vesnická zemitost s básnickými obrazy. V Porcii Coughlanové nás autorka zavede do Belmontského údolí, kde krásná a bohatá Porcie naslouchá zpěvu svého mrtvého bratra Gabriela...

Premiéra v sobotu 14.6.2008 v 18.30 hodin

Marina Carr - Porcie Coughlanová

premiéra 14.6.2008

Informace

Překlad Olga Bártová
Režie Václav Klemens
Scéna a kostýmy Marta Roszkopfová
Hudba Nikos Engonidis
Dramaturgie Tomáš Vůjtek
Pohybová spolupráce Miroslav Spáčil

Osoby a obsazení

Porcie Coughlanová, 30 let	Lucie Finková
Gabriel Scully, 15 let, Porciino dvojče, duch	Vojtěch Pačák j.h.
Rafael Coughlan, 35 let, manžel Porcie, kulhá	Dušan Škubal
Marianne Scullyová, kolem 50 let, Porciina matka	Zdena Przebindová j.h.
Sly Scully, kolem 50 let, Porciin otec	Kostas Zerdaloglu j.h.
Maggie May Doorleyová, kolem 50 let, Porciina teta, sestra Marianny	Alena Sasínová-Polarczyk
Senchil Doorley, kolem 50 let, manžel Maggie May	Vladislav Georgiev
Blaize Scullyová, 80 let, Porciina babička	Dana Fialková
Stacie Doyleová, Kyklopka z Coolinarney, 30 let, Porciina kamarádka	Miroslava Georgievová
Damus Halion, kolem 30 let, Porciin milenec	Albert Čuba

Marina Carr

Narodila se roku 1964 v Dublinu, ale rodina se záhy přestěhovala na venkov do hrabství Offaly. Vyrůstala u jezera Pallas, sedm mil západně od Tullamore, jako druhé z šesti dětí. V rodině měla silné literární zázemí, její otec psal divadelní hry, matka básně v keltštině. Sama se pokusila o svou první hru již v dětství na popud svých sourozenců a u dramatické tvorby setrvala dodnes, i když ji čím dál víc přitahuje próza. Studovala angličtinu a filozofii na University College of Dublin. Dramatické tvorbě se profesionálně věnuje jako dvorní autorka dublinského Abbey Theatre (obdobnou funkci zastávala i v Trinity College). Své první hry psala pod vlivem poetiky absurdního divadla, sama přiznává, že chtěla tehdy být „hodně beckettovská“. Jako originální a nekonformní dramatička se pak prosadila trojicí her zasazených do venkovských reálií hrabství Offaly: Maja (The Mai, 1995), Porcie Coughlanová (Portia Coughlan, 1996) a U Kočičí bažiny (By the Bog of Cats, 1998).

S Marinou Carr o Porcii Coughlanové, a nejen o ní.

S použitím odpovědí Mariny Carr v rozhovorech s Eleen Battersby a Mikem Murphym

Porcii Coughlanovou jsem napsala za dva a půl týdne. Žádnou hru jsem nenapsala rychleji. Psala se vlastně sama – prostě mě přepadla. Napadlo mě jméno, to bylo jediné, co jsem měla, a pomyslela jsem si, že by bylo skvělé napsat hru o ženě jménem Porcie Coughlanová. V Tullamore jsem měla skvělou učitelku angličtiny, slečnu O'Farrellovou. Učila mě tři roky a rozebírali jsme Kupce benátského. Vcházela do třídy a citovala z něj, takže jsme za tři roky znali prakticky celou hru nazpaměť.

V Belmontu / jest krásná dáma, bohatá to dědička; / a krásná, krásnější nad výraz sám / a ctností převzácných. – Kdys její zrak / mne dařil milým, němým poselstvím. / Má jméno Portie, ne menší cenu / než Catonova dceř, choť Brutova. / Svět v šír i v dál též její vzácnost zná / neb čtyři větry od všech pobřeží / k ní nesou nápadníky proslulé. (překlad J.V. Sládek)

V jistém smyslu je Porcie Coughlanová napsaná na základě těchto veršů, protože jsem je vždycky milovala. Žije v Belmontu u řeky, má nápadníky, má všechno, po čem může žena toužit.

Maggie:

Třebas udělala nejlíp, máš jednoho z největších pracháčů v týhle zemi, parádní barák, parádní oblečení a vůbec všechno parádní.

Damus:

S tebou jsou leda potíže, Porcie Coughlanová, a vždycky byly – tenkrát sis měla brát mě, ale nebyl jsem ti dost dobrý, co, hodila jsi hamounské kukuč po Rafaelovi Coughlanovi – po jeho bouráku a fabrice a librách, co mu blýskaj v očích.

Vyrůstala jsem sedm mil od Tullamore v místě zvaném Gortnamona, což znamená Močálové pole. Bydleli jsme ve školním bytě. Moje matka byla ředitelkou v místní základní škole. Po deseti letech jsme se přestěhovali do Pallas Lake. Svých prvních sedm nebo osm let jsem v létě běhala po polích, honila se za traktory, sbírala houby, borůvky a tak. Bylo to idylické dětství. Je to nádherný kraj, dodnes ještě nepříliš známý. Teď sem lidé začali jezdit sezónně rybařit, ale v dobách mého dětství to byl zapadákov. Doprava tu byla minimální a v okolí jen pár lidí, co nepatřili k místním. Byla to velmi uzavřená společnost a všichni jsem se znali navzájem. Moje matka učila všechny místní děti. Znali jsme všechny rodiny a všude jsme byli vítáni.

Blaize:

Tvůj prarodiče sem přitáhli, neměli ani vindru, leda tak holý špekátý prdele a rezavý hřívy. A za naše těžce vydělaný prachy vám město nastavělo baráky. Nemáme ponětí, odkud jste přivandrovali, neznáme složení vaší krve.

Je to svět, který znám. Ale od svých sedmnácti tam nežiju, a tak mám za to, že se stal "vnitrozemím" mé imaginace.

Porcie:

Určitě bych tu dovolenou přežila, ale myšlenkama bych pořád byla u Belmontský řeky. Přemýšlela bych, jestli je zrovna rozvodněná nebo klidná, jestli je břeh rozbahněnej nebo suchej, jestli už lososi táhnou do moře, jestli už žáby kladou jikry u leknínů, jestli se už vrátily volavky a taky bych přemýšlela o tisíci jinejch zázraků, který mi ta řeka přináší.

Krajina je jen další postava. Potřebuje být přítomná, být při tom. Když je jí tam ale moc, vzniká nepatřičný, symbolický dojem. Když dodržíte správnou míru, může vytvořit další rovinu

Porcie:

Když budeš dobře poslouchat, uslyšíš lososy, nejdřív táhnou do Shannonu a pak dál do moře a pěkně zvolna do Indického oceánu, tam se třou.

Tu řeku vůbec neznám, ale vždycky se mi líbilo, jak se jmenuje. Není to autobiografická hra. Vychází z představitosti, z příběhů, které jsem slyšela, a z divných věcí, které si lidé říkají.

Porcie:

Žádná pošahaná čarodějnice to nebyla! A už vůbec ne zlá! Jen byla jiná, a tak jí místní narazili na kůl a nechali umřít. Bel uslyšel její pláč, sestoupil do Belmontskýho údolí, odnesl ji a tak vznikla řeka. A Bel prý neodnesl jenom ji, když se tudy hnál. Sice se to jen říká, ale nejspíš to bude pravda, protože tohleto místo je určitě podsvětí všech padlých.

Lidová kultura věří na duchy. Hlavně na venkově byla bludička (banshee) pojem! Nikdy jsem žádnou neviděla, ale moje nejlepší kamarádka na základní škole mě s ní vždycky strašila. Ona viděla bludičku, i její otec ji viděl a slyšel, když zemřela jeho matka. Ve městě je to všechno už pryč, všechno je homogenizované, všechno se zdá tak daleko, ale mně to nijak vzdálené nepřipadá, přijde mi to naprosto přirozené. Upřímně věřím na anděly, nevím přesně, čemu věřím, ale něčemu ano.

Porcie:

Nemůžeš dát pokoj nebo se aspoň ukázat? Není to v nebi zas tak prima? Copak tam nemaj ulice dlážděný alabastrem a zlatem? A co andělé, nepopíjejí kafičko na rajských bulvárech a nenačechrávají si křídla?

Damus:

Já jsem ale živej a umírám touhou, ty má přítelkyně duchů, jako duchové tě sice strašit nemůžu, ale můžu si tě voznačkovat.

Ano, a věřím, že byl život před tímto životem, že bude život po tomto životě a pak možná další. Jsou názory, že člověk je sem vyslán, dokud něco nenapraví, je to děsivá představa. Lpíme na tomto světě, a přitom z té druhé strany by se mohlo zdát, že budeme křičet, aby nás zpátky neposílali, ale to je jiná otázka. V okamžiku, kdy si sedám ke psaní, mi to všechno připadá naprosto přirozené. Je obtížné to nějak zaplést do psaní, aby to nevypadalo namyšleně, akademicky nebo neuvěřitelně. Lidé dnes už takovým věcem nevěří. Chodí do divadla, aby viděli dva díly televizního seriálu, jeden před přestávkou a druhý po ní. Nechtějí, aby jim někdo vyprávěl o strašidlech. Nechtějí nic, co se nepodobá snímku z polaroidu, a to mě na současném divadle štve. Nejhorší, co o vás dnes kritika řekne, je, že to není uvěřitelné, pravděpodobné. Jenže takovéhle měřítko je zoufale omezené. Žádný spisovatel, který je na nějaké duchovní cestě nebo který se snaží přijít na to, proč jsme na světě, se na něj nemůže ohlížet.

Maggie:

No, jedni říkaj, že s tím, jaký jsme, prostě nic nezmůžem, a jiný jsou přesvědčený, že si svůj život volíme každej sám, i to jak s ním naložíme. Já osobně radši věřím, že všechny mý skutky do posledního detailu naplánoval někdo jinej. Jsem stará tlustá šlapka se zhuntovanýma nohama, Porcie, a hrozně nerada bych si za všechno mohla sama.

Je pravda, že nadávka na pravém místě dělá divy, ale čím dál hůř toleruji silácký jazyk; myslím, že s sebou vnáší do psaní lenost. Už tak nepíšu. Člověk vždycky nakonec dospěje k názoru, že méně je více.

Blaize:

Já jsem ti zase jasně řekla, že jsem celejch osmdesát let držela klapačku a vomrdávala polštář, takže jestli mi Pánbů dá dalších osmdesát, tak si hubu pustím pěkně na špacír.

Blaize:

Drž hubu, vyjebáku!

Dala jsem závěr doprostřed, protože jsem ho nemohla dát na konec. Pokud dáte závěr Porcie Coughlanové na konec, nebude to fungovat. Bude to příliš melodramatické. Ale takto to díky své pozici ve hře funguje. Rezonuje celým třetím dějstvím. Sledujete její život a víte, že je mrtvá. Všechno, co vidíte, vnímáte s tímto vědomím.

Dvojčata??!

Už od antických dob jsou v lidové tradici dvojčata chápána jako důkaz matčiny promiskuity, v tom nejslavnějším případě je svůdcem samotný Zeus (Jupiter).

V řeckém mýtu se vypráví, jak se do Lédy, manželky spartského krále Tyndarea, zamiloval Jupiter. Přiblížil se k ní po řece v podobě labutě a spojil se s ní. Léda porodila jedno či dvě vejce – zprávy se různí – z nichž se vylíhla „nebeská dvojčata“ Kastór a Polydeukes, Helena Trojská a Klytáimnéstra. Stojící Léda, podle Leonarda, ovíjí své paže kolem krku labutě, ale zároveň cudně napůl odvrací hlavu. Pták objímá její tělo jedním křídlem a natahuje krk k její tváři. Na zemi se děti právě klubou z vajec. /James Hall, Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění/

Ve „skutečnosti“ je Zeus otcem Polydeuka a Kastór je synem Tyndarea. Protože však Polydeukes jako Diův syn odmítal nesmrtelnost, pokud by se Kastór o ni nesměl dělit s ním, dovolil nakonec Zeus oběma, že své dny mohou střídavě trávit nad oblaky a dole pod zemí. A aby ještě víc odměnil jejich bratrskou lásku, umístil jejich podoby mezi hvězdy jako Blížence.